

สมณศักดิ์ในฐานะเป็นกลไกการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ในราชอาณาจักรกัมพูชา
The Ecclesiastical Hierarchies of Buddhist
Monk Administration in Kingdom of Cambodia

พระจักรกฤษ มาภูารักษ์*

บทคัดย่อ

การปกครองและสมณศักดิ์พระสงฆ์ของราชอาณาจักรกัมพูชา เป็นการศึกษาด้านการปกครองของพระสงฆ์ของประเทศกัมพูชา โดย ซึ่งการปกครองกับสมณศักดิ์นั้นเกี่ยวพันกัน โดยตำแหน่ง สมณศักดิ์ก็คือตำแหน่งการปกครองตามลำดับชั้นต่างๆตั้งแต่สมเด็จพระสังฆราช จนกระทั่งถึงพระสมุห์โดยประกอบด้วยหลักๆ 2 ด้านได้แก่ 1) การบริหารคณะสงฆ์ 2) สภาสงฆ์ และอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องมาจากการเมืองกัมพูชามีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในอดีตกาล พระมหากษัตริย์ทรงปกครองบ้านเมือง โดยอาศัยหลักธรรมทางพุทธศาสนา และเป็นอุปการณสำคัญในการปกครองให้ประชาชนอยู่กันอย่างสงบสุข ปกครองให้เป็นปึกแผ่นได้โดยง่าย แม้ในปัจจุบันรัฐบาลก็ได้เอาใจใส่กิจการพระศาสนาพอสมควร พระสงฆ์ได้มีอิทธิพลทางการเมืองอยู่มาก เมื่อมีเหตุการณ์วิกฤตทางบ้านเมือง พระสงฆ์ได้มีส่วนร่วมในการเดินประทั่วรัฐบาล ทางด้านการศึกษา ได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์ขึ้น ได้แก่ มหาวิทยาลัยพระพุทธรศาสนาพระสีหนุราช อันเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้การศึกษแก่พระภิกษุสงฆ์ชาวเขมรมาจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: การบริหาร, สมณศักดิ์, ราชอาณาจักรกัมพูชา

Abstract

The Ecclesiastical Hierarchy of Buddhist Monk and Administration in Kingdom of Cambodia. The study of the administration of the monks of Cambodia that dominance is related to monks by rank. The Cardinal monks are s governed on hierarchy of the Patriarch till Leader Administration of each

* นิสิตชั้นปีที่ 4 สาขา ปรัชญา คณะพุทธศาสตร์ มจร.

sections. Including 2 sections 1. Administrative of Cardinal monks 2. Buddhist Council and other. Due to the Cambodian politics has changed over time in the past, the King governed the country, based on the principles of Buddhism. And as important accessory of govern to the public be peacefulness and ruled become united easily. Although the current, government has reasonably attention affairs of religion. Buddhist Monks have much political influence. When the crisis events in the country arise Buddhist monks have taken part in the government protests. According to the educational, government has establish Buddhist University including the Buddhist University of Sihanouk Raja as a Institute of Tertiary Education for Cambodian monks until now.

Keywords : The Ecclesiastical Hierarchies, Administration, Kingdom of Cambodia

บทนำ

นับตั้งแต่ทางการซึ่งนำโดยเฮง สัมริน (Heng Samrin) เจีย ซิม (Chea Sim) และฮุน เซน (Hun Sen) ได้จัดพิธีกรรมบวชอุปสมบทเป็นทางการ โดยนิมนต์คณะสงฆ์มาจาก กัมพูเจียกรอมคืออาณาจักรซึ่งอยู่บริเวณเวียดนามทางตอนใต้ ที่ในอดีตเคยเป็นดินแดนของกัมพูชา แต่ต่อมาตกอยู่ใต้การปกครองของเวียดนาม จำนวน ๙ รูป มาเป็นพระอุปัชฌาย์ ในบรรดาพระที่นิมนต์มาพระอาจารย์ ตุง ซึ่งเป็นหนึ่งในพระอุปัชฌาย์มรณภาพในระหว่างเดินทางมากรุงพนมเปญ อีกรูปหนึ่งเป็นผู้มาสังเกตุการณ์ซึ่งเป็นพระในนิคายมหายาน การบวช ในครั้งนี้ทางรัฐบาลหรือทางการได้คัดเลือกอดีตพระสงฆ์ที่เคยเป็นพระบวชมาประมาณ ๒๐ - ๔๐ ปี และเคยเป็นอาจารย์ ผู้มีความรู้ความสามารถและเป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ไม่ปนเปื้อนด้วยมลทินทางโลก กล่าวคือไม่เคยแต่งงานในยุคเขมรแดงจึงเหลือพระสงฆ์ที่เป็นอุปัชฌาย์มาเข้าในพิธีอุปสมบท ๗ รูป เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ปี ค.ศ. ๑๙๗๙ ณ วัดอุณาโลม กรุงพนมเปญนับแต่ปี ค.ศ. ๑๙๘๘ เป็นต้นมา อาจจะกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาได้ผ่านพ้นวิกฤตอันเลวร้ายทางการเมือง รัฐบาลหันมาสนใจ และสนับสนุนพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง

การศึกษาทางพระพุทธศาสนานับได้ว่ามีความเจริญก้าวหน้าพอสมควรการสัมมนาคณะสงฆ์ครั้งที่ ๘ รัฐมนตรีประจำกระทรวงธรรมการและศาสนา นายมิน ชิน ได้กล่าวถึงความเจริญเติบโตของพระพุทธศาสนา และพุทธศึกษาในที่ประชุมว่า ปัจจุบัน (ปี ค.ศ. ๒๐๐๙)

ทั่วพระราชอาณาจักมีวัด ๔,๓๙๒ วัด พระภิกษุสามเณรจำนวน ๕๔,๗๖๔ รูป/องค์ แบ่งเป็นสองนิกายคือ คณะมหานิกายมี ๔,๒๔ วัด พระภิกษุสามเณร ๕๓, ๔๕๖ รูป/องค์ คณะธรรมยุตินิกายมีวัด ๕ วัด พระภิกษุสามเณร ๑,๓๘๐ รูป/องค์

หลังจากที่กองทัพเขมรแดง(เป็นกลุ่มชาวเขมรที่นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์) ภายใต้การนำของนายพลพอลพตและนายเขียว สัมพันธ์ ได้รับชัยชนะในการทำสงครามกลางเมือง ก็ได้ปราบปรามผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับระบอบการปกครองของพวกเขา ซึ่งมีทั้งชาวพุทธทั่วไปและพระภิกษุเป็นจำนวนมาก วัดหลายแห่งถูกรื้อทำลายหรือไม่ก็ถูกตัดแปลงเป็นที่ตั้งของกองทหาร เป็นคุกคุมขังนักโทษทางการเมือง ศาสนสมบัติถูกปล้นสะดม ไม่ให้ประชาชนใส่บาตร และไม่ให้ร่วมชุมนุมประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และให้พระสงฆ์หลายพันรูปลาสิกขาออกมาเป็นทหาร พระสงฆ์บางรูปที่มั่นคงในบวรพระพุทธศาสนาก็หาหนทางลี้ภัยเข้ามาอยู่ในประเทศไทยถึงแม้เขมรแดงจะหมดอำนาจไปในปลายปี พ.ศ.2521 และรัฐบาลชุดใหม่ของประเทศกัมพูชาภายใต้การนำของนายเฮงสัมริน ซึ่งได้รับการหนุนหลังจากเวียดนามจะขึ้นมาใช้อำนาจแทนที่ (ก้าวสู่อาเซียน ประชาคมแห่งสันติ :พระพุทธศาสนาในประเทศกัมพูชา, กรมศาสนา)

แต่สถานการณ์ของพระพุทธศาสนาในประเทศกัมพูชาก็มิได้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะทางรัฐบาลเฮงสัมรินก็มีนโยบายไม่ให้ประชาชนนับถือศาสนา การเทศนาสั่งสอนประชาชนถือว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ห้ามทำบุญตักบาตร หนังสือและคัมภีร์ทางศาสนาถูกเผาทำลายทิ้ง นอกจากนี้การที่วัดได้ถูกตัดแปลงให้เป็นสถานที่ตั้งกองทหารของกลุ่มเขมรฝ่ายต่างๆ ทำให้วัดวาอารามกลายเป็นเป้าหมายถูกโจมตีด้วย ส่งผลให้ พระอุโบสถ พระพุทธรูปเสียหายมาก

ภายหลังจากสงครามกลางเมืองในกัมพูชาสงบลงในพ.ศ. 2534 เมื่อบ้านเมืองกลับเข้าสู่ความสงบ ทั้งรัฐบาลและประชาชนกัมพูชาต่างก็ช่วยกันฟื้นฟูพระพุทธศาสนาให้กลับสู่ความเจริญรุ่งเรืองอีกครั้ง โดยรัฐบาลของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาเถรฯ ได้มีนโยบายส่งเสริมให้ชาวกัมพูชาเข้ารับการอุปสมบท พิธีกรรมของทางราชการจะต้องมีพระสงฆ์เข้าร่วม มีการปฏิบัติศาสนกิจในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาซึ่งถือให้เป็นวันหยุดราชการ เร่งฟื้นฟูบูรณะวัดวาอารามสำคัญ ส่งพระภิกษุสงฆ์ชาวกัมพูชาเดินทางเข้ามาศึกษาพระธรรมวินัยในประเทศไทย ฟื้นฟูมหาวิทยาลัยสงฆ์ในพระพุทธศาสนาว่า “พุทธศาสนาพระสิหนุราช” ให้เป็นที่ศึกษาพระธรรมวินัยจวบจนปัจจุบัน

ภูมิหลังสมณศักดิ์

ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๒ ถึง ๑๗ เป็นยุคที่ลังกาเดือดร้อนวุ่นวายเพราะการรุกรานจากอินเดียบ้าง ความไม่สงบภายในบ้าง ในระหว่างยุคนี้เองที่ภิกษุณีสงฆ์สูญสิ้น ต่อมา พระเจ้าแผ่นดินของเกาะลังกา บางพระองค์ทรงเป็นนมหาราชที่สำคัญในการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาของลังกา ทรงปกครองบ้านเมืองได้สงบเรียบร้อย ในด้านการพระศาสนาทรงชำระการพระศาสนาให้บริสุทธิ์ ยังคณะสงฆ์ให้รวมเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อีกครั้งหนึ่ง พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราช ปกครองสงฆ์ทั้งประเทศเป็นครั้งแรก ทรงสร้างวัดวาอาราม เป็นยุคที่มีศิลปกรรมงดงาม และลังการได้กลายเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนา ต่อมามีการโปรดเกล้าฯสถาปนาสามเณรสรณังกรจากกษัตริย์ลังกาเพื่อให้เป็นสมเด็จพระสังฆราช การสถาปนาสมณศักดิ์ครั้งนี้เป็นจุดเริ่มต้นของระบบสมณศักดิ์ที่ได้รับการยอมรับจากสถาบันกษัตริย์ซึ่งถือเป็นสถาบันหลักของชาติ และยังสามารถถือได้อีกว่าสมณศักดิ์เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างเป็นทางการเต็มรูปแบบแล้ว และไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชในครั้งนั้น ถือเป็นพระราชศรัทธาอย่างแรงกล้าของกษัตริย์ซึ่งเป็นประมุขของแผ่นดิน และทรงไว้ซึ่งอำนาจอันสูงสุดที่ได้ พระราชทานเกียรติยศอันสูงสุดนี้ให้แก่พระภิกษุ และทรงไว้ซึ่งคุณค่าแก่สมณะผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบในพระพุทธศาสนา

จุดเริ่มต้นสมณศักดิ์

ภายหลังพระเจ้าทวานัมปิยะทรงสถาปนา สามเณรสรณังกรขึ้นเป็นสมเด็จพระสังฆราชแล้วนั้น สมณศักดิ์ในศรีลังกาก็เริ่มมีบทบาท และพัฒนามาเรื่อยๆจวบจนปัจจุบัน ซึ่งสมณศักดิ์ในศรีลังกาก็มีหลากหลายรูปแบบแตกต่างกันไป เนื่องจากศรีลังกานั้น มีคณะสงฆ์ที่เป็นสยามวงศ์แต่ก่อนแล้วนั้น ต่อมา ในสมัยเดียวกันนั้นได้มีสามเณรคณะหนึ่งเดินทางไปขอรับการอุปสมบทในประเทศพม่า แล้วกลับมาตั้งนิกาย "อมรปุรนิกาย" ขึ้น อีกคณะหนึ่งได้เดินทางไปขออุปสมบทจากคณะสงฆ์เมืองมอญ กลับมาตั้งนิกาย "รามัญนิกาย" ขึ้น ในสมัยนี้ได้มีนิกายเกิดขึ้นในลังกา ๓ นิกาย คือ ๑. นิกายสยามวงศ์ หรืออุปาลิงค์ ๒. นิกายอมรปุรนิกาย ๓. นิกายรามัญ นิกายทั้ง ๓ นี้ ยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยแต่ละนิกายมีสมเด็จพระสังฆนายกแต่ละนิกายเป็นของตนเอง ซึ่งต่างจากประเทศไทยที่มีสมเด็จพระสังฆราชเพียงองค์เดียวที่ปกครองคณะสงฆ์ทั่วทั้งสังฆมณฑล

ว่าด้วยเรื่องของสมณศักดิ์

สมณศักดิ์คือ ยศพระสงฆ์ที่ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์มีหลายชั้น แต่ละชั้นมีพัตยศ เป็นเครื่องกำหนด และราชทินนามตามลำดับชั้นราชทินนามไล่ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า สมณศักดิ์ คือ บรรดาศักดิ์ หรือยศที่พระมหากษัตริย์พระราชทานแก่พระสงฆ์ผู้ประพฤติดี ประพฤติชอบให้ดำรงมั่นอยู่ในสมณเพศ หรือพระเถระานุเถระผู้มีความรู้ความสามารถ ในการเผยแผ่พระศาสนาเพื่อเป็นกำลังสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา

การแต่งตั้งและการยกฐานะพระภิกษุรูปใดรูปหนึ่งก็เพื่อเป็นการถวายเกียรติอันสูงสุดของพระภิกษุสงฆ์ และเพื่อให้การปกครองคณะสงฆ์เป็นไปโดยเรียบร้อย เพราะการที่พระภิกษุรูปใดได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ ย่อมได้รับมอบหมายภาระหน้าที่ในการปกครองหมู่คณะแห่งสงฆ์ ปฏิบัติศาสนกิจไปพร้อมกันด้วยไม่ว่าจะเป็นสมณศักดิ์ชั้นใดๆก็ตามปรัชญาของการถวายสมณศักดิ์ที่ทรงปฏิบัติกันมา มาจากคติที่พระมหากษัตริย์จะต้องทรงอุปถัมภ์ค้ำชูพระพุทธศาสนา แต่พระองค์มิสามารถเข้ามาดูแลภิกษุ สามเณร และพุทธบริษัทได้ทั่วถึงตลอดทั่วพระราชอาณาเขตด้วยพระองค์เองได้ จึงต้องพึงพระสงฆ์ผู้ทรงศีลที่บริสุทธิ์เข้ามาช่วยธำรงรักษาไว้สืบทอดพระพุทธศาสนาด้วยการปฏิบัติบูชา การศึกษาเผยแผ่คำสอนที่ถูกต้อง พระมหากษัตริย์จึงทรงอุปถัมภ์พระสงฆ์ด้วยการถวายค่านิยัตสมณศักดิ์ซึ่งมิได้เป็นไปเพื่อลาภยศสักการะ ยิ่งสมณศักดิ์สูงเท่าใดก็เท่ากับพระมหากษัตริย์ทรงอุปถัมภ์ให้พระสงฆ์องค์นั้นทำงานถวายพระพุทธศาสนาเท่าเท่านั้น สมณศักดิ์สงฆ์มิได้มีไว้เพื่อแสดงยศถาบรรดาศักดิ์เหมือนข้าราชการแต่อย่างใด ยศข้าง ขุนนางพระ คือคำเปรียบเปรยที่ว่า จะพระราชทานยศศักดิ์แก่ข้างกิติ พระกิติ ผู้รับย่อมต้องไม่เป็นที่ยินดียินร้าย ไม่หลงติดกับยศตำแหน่ง ข้างก็คงเป็นข้าง และพระก็คงเป็นพระตามพระธรรมพระวินัยอยู่นั่นเอง

วัตถุประสงค์สมณศักดิ์

สมณศักดิ์นอกจากจะเป็นยศหรือบรรดาศักดิ์แก่พระภิกษุสงฆ์แล้วนั้น ยังเป็นรากฐานของการแต่งตั้งมอบภาระหน้าที่แก่พระภิกษุในการสนองงานพระศาสนาตามฐานะหน้าที่นั้นๆของตน อาทิเช่น สมเด็จพระสังฆนายกมีหน้าที่บริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็น การบริหารการศึกษาคณะสงฆ์ การดำรงตำแหน่งอธิบดีสูงสุดศาลสงฆ์ การวางกรอบแบบแผนในการเผยแผ่พระศาสนา การมอบนโยบายกิจการคณะสงฆ์ในทุกๆด้านทั้งในและต่างประเทศ หรือพระราชาคณะก็จะดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะจังหวัด ซึ่งก็จะมีภาระหน้าที่ทั้งในด้านการปกครอง และการบริหาร อีกทั้งเป็นประธานในศาลระดับจังหวัดตัดสินระงับข้อพิพาททั้งปวง และสนองงาน นโยบายของคณะสงฆ์ เพื่อให้พระศาสนาดำเนินไปตาม

รูปแบบแผน ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย กฎหมายรัฐธรรมนูญ และประเพณีของราชอาณาจักร อีกทั้งยังทำพระศาสนามั่นคงสถาพรสืบไป

สมณศักดิ์กับสถาบันพระมหากษัตริย์

สถานะของพระมหากษัตริย์ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญที่สำคัญมี ๕ พระราชสถานะ คือ ๑) ทรงเป็นพระประมุข ๒) ทรงเป็นที่เคารพสักการะ ๓) ทรงถูกละเมิดมิได้ ๔) ทรงเป็นพุทธมามกะและ ๕) อัครศาสนูปถัมภก และทรงเป็นจอมทัพไทย พระประมุขแห่งรัฐพระพุทธศาสนาที่ถือเป็นศาสนาประจำชาติแล้ว ทรงอุปถัมภ์ค้ำจุนมากเป็นพิเศษ พระมหากษัตริย์ทรงเข้าไปช่วยดูแลการปกครองของคณะสงฆ์ไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยคณะสงฆ์ไทยมีอยู่ ๒ คณะ คือ คณะคามวาสีและคณะอรัญวาสี แยกการปกครองเป็นอิสระจากกัน ต่างฝ่ายต่างก็มีพระสังฆราชของตนเอง พระมหากษัตริย์ก็ทรงแต่งตั้งพระสังฆราชทั้ง ๒ ฝ่าย และยังได้ทรงแต่งตั้งพระราชาคณะประจำหัวเมืองต่าง ๆ การแต่งตั้งสมณศักดิ์แก่พระภิกษุสงฆ์ถือเป็นการอุปถัมภ์ให้พระสังฆราชแต่ละฝ่ายไปปกครองพระราชาคณะ พระครู เจ้าอาวาส พระภิกษุ - สามเณร ให้ตรงตามพระธรรม พระวินัย มิใช่ฆราวาสไปปกครองพระเหตุผลก็คือสมัยนั้นพระมหากษัตริย์ทรงเป็นเจ้ามหาชีวิต และต่อมาก็ทรงถวายสมณศักดิ์ ซึ่งมีหลายชั้นให้พระสงฆ์โดยมีพัดยศเป็นเครื่องกำหนด

พระราชาคณะกับพระมหากษัตริย์

พระพุทธศาสนาในราชอาณาจักรกัมพูชามีประวัติศาสตร์ที่สืบทอดมายาวนาน พระมหากษัตริย์หลายพระองค์ทรงมีพระราชศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า และทรงอุปถัมภ์ยกย่องพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่สูงสุดเหนือสิ่งอื่นใด ด้วยทรงคิดว่าประเทศชาติจะต้องประกอบไปด้วย ๓ สถาบันหลักคือ สถาบันชาติ สถาบันพระศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ ทั้งสามสถาบันเป็นหัวใจของชาติ ที่จะเป็นเครื่องนำพาหลอมรวมจิตใจของคนทั้งชาติให้มีความรัก ความสามัคคี ต่อกัน พระมหากษัตริย์จึงให้ความสำคัญต่อพระพุทธศาสนา จึงทรงโปรดให้ยกสถาบันศาสนา กับสถาบันกษัตริย์เป็นสถาบันที่มีความสนิทชิดเชื้อกันมากขึ้น ทรงได้ทำการกระชับความสัมพันธ์ในทุกๆด้าน เนื่องด้วยทรงทราบว่าศาสนานั้นเป็นที่ยึดเหนี่ยวของจิตใจชาวราษฎร์ทั้งปวง สถาบันพระมหากษัตริย์ก็ควรจะมีสถาบันพระศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว เกี่ยวดวงกันเพื่อความสงบ เรียบร้อยติงามของบ้านเมืองอย่างยั่งยืน จึงทรงโปรด

ให้มีพระราชอาณาเขตรื่น หรือเรียกง่าย ๆ ว่า กลุ่มหรือหมู่พระสงฆ์ของพระมหากษัตริย์ ในฐานะ ประมุขแห่งรัฐ เพื่อยกฐานะภิกษุผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ให้มีบรรดาศักดิ์สูงขึ้นโดยไม่สนว่าจะ มาจากชาติตระกูลใดก็ตาม จะพัฒนาขึ้นมาเป็นพระราชอาณาเขตรื่นต่าง ๆ ขึ้น จนกระทั่งพระ มหากษัตริย์ทรงมีพระราชศรัทธาอันสูงสุด ในการโปรดเกล้าฯ พระภิกษุสงฆ์ที่เป็นพระราช อาณาเขตรื่นเป็นสมเด็จพระราชาคณะ และสมเด็จพระสังฆนายก ตลอดจนสมเด็จพระสังฆราช เพื่อให้สถาบันกษัตริย์กับสถาบันพระศาสนา มีความใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น

การปกครองคณะสงฆ์กับราชอาณาจักรกัมพูชาสมัยใหม่

หลังการล่มสลายของกัมพูชาประชาธิปไตย กัมพูชาตกอยู่ภายใต้การรุกรานของ เวียดนามและรัฐบาลที่นิยมฮานอยต่อมา พรรคพุนชินเปกของพระนโรดม สีหนุ พรรค กัมพูชาประชาธิปไตยหรือเขมรแดง และแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติประชาชนเขมร มีการ เจริญสันติภาพตั้งแต่ พ.ศ. 2532 และนำไปสู่การประชุมสันติภาพที่ปารีสเพื่อสงบศึกใน พ.ศ. 2534 ในที่สุดมีการจัดการเลือกตั้งโดยสหประชาชาติใน พ.ศ. 2536 เพื่อเริ่มต้นฟื้นฟู ประเทศ พระนโรดม สีหนุกลับมาเป็นกษัตริย์อีกครั้ง มีการจัดตั้งรัฐบาลผสม หลังจากมีการ เลือกตั้งโดยปกติใน พ.ศ. 2541 การเมืองมีความมั่นคงขึ้น หลังจากนั้นสถาบันกษัตริย์ก็หัน มาทำนุบำรุงพระศาสนา หลังจากเสียหายไปมากจากกลุ่มเขมรแดงที่ทำลายเกือบจนหมด สิ้น พระสงฆ์องค์เถรถูกฆ่าตายไปมากจึงทรงหันปฏิรูปพระศาสนาอย่างจริงจัง โดยให้มีการ แต่งตั้ง สมเด็จพระมหาสุเมธาธิบดี และพระราชอาณาเขตรื่นตามลำดับโดยให้ สมเด็จพระมหา สุเมธาธิบดี เป็นผู้นำคณะสงฆ์ในการปกครอง และบริหารกิจการกิจการคณะสงฆ์โดยสมเด็จพระ นโรดม สีหนุ ทรงเป็นผู้อุปถัมภ์ จนกระทั่งปัจจุบัน ราชอาณาจักรกัมพูชาปกครองแบบ ประชาธิปไตยมีระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ มีพระบาทสมเด็จพระบรมนาถ นโรดม สีหนุนี้ มาจากการเลือกตั้งโดยราชสภาเพื่อราชบัลลังก์ เป็นประมุขแห่งรัฐ ในขณะที่เดียวกัน มีประมุขรัฐบาล คือ สมเด็จพระอัครมหาเสนาบดี เป็นผู้นำบริหาร ด้วยเหตุนี้ทรงโปรดให้มีการ ปกครองตามลำดับชั้นทั้งสมณศักดิ์ ศาสนสงฆ์และอื่นๆ ตั้งแต่สมเด็จพระสังฆราช เป็นประมุข สูงสุดแห่งสงฆ์ สมเด็จพระสังฆนายกเป็นผู้ประมุขแห่งฝ่ายบริหารและทำหน้าที่ในการบริหาร กิจการทั้งปวง สมเด็จพระราชาคณะเป็นรองสังฆนายก และพระราชอาณาเขตรื่นดำรงตำแหน่ง ตามลำดับชั้น เช่น ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าคณะจังหวัด เป็นต้น

อำนาจหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชกับสมเด็จพระสังฆนายก

คณะสงฆ์ภิกษุปัจจุบัน คือ ยึดรูปแบบการปกครองที่กำหนดด้วยพระราชบัญญัติ ลงวันที่ ๙ กุมภาพันธ์และพระราชบัญญัติลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๔๘๖ แต่พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติ ลงวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๔๙๒ การปกครองคณะสงฆ์ถูกแบ่งเป็นคณะ คือคณะมหานิกาย ปัจจุบันมีสมเด็จพระอัครมหาสังฆราชาธิบดี สมเด็จพระอัครสังฆราช เป็นสมเด็จพระสังฆราช และมีพระราชาคณะอีก ๓๕ รูป คือชั้นเอกมี ๓ รูป ชั้นโทมี ๖ รูป ชั้นตรีมี ๖ รูป ชั้นจัตวามี ๒๐ รูป และชั้นกิตติมศักดิ์ไม่ระบุจำนวน ส่วนคณะธรรมยุติกนิกายปัจจุบันมีสมเด็จพระอภิสิริสุคันธมหาสังฆราชาธิบดี สมเด็จพระอภิสังฆราช และมีพระราชาคณะอีก ๒๒ รูป คือชั้นเอกมี ๒ รูป ชั้นโทมี ๓ รูป ชั้นตรีมี ๔ รูป ชั้นจัตวามี ๑๓ รูป และชั้นกิตติมศักดิ์ไม่ระบุจำนวนเช่นเดียวกัน โดยการปกครองนั้น จะอยู่ภายใต้การกำกับของสมเด็จพระสังฆราช ทั้ง ๒พระองค์ต่างฝ่ายต่างปกครองไม่ก้าวล่วงอำนาจกัน ซึ่งการปกครองจะเป็นไปตามลำดับชั้นสมณศักดิ์คล้ายกับของไทย อำนาจการปกครองทั้งหมดสมเด็จพระสังฆราชจะออกคำสั่งตามโอกาสและวาระต่างๆ โดยแยกกันอย่างชัดเจนกับอำนาจระหว่างสมเด็จพระสังฆราชกับสมเด็จพระสังฆนายก เนื่องด้วยตามที่เราทราบในไทยนั้นอำนาจสูงสุดทั้งในการปกครอง บริหาร ศาลสงฆ์ หรือเรียกรวมๆ เป็นสิทธิอำนาจของสมเด็จพระสังฆราชทั้งหมด แต่ภิกษุจะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เพราะอำนาจการบริหารจะเป็นภาระหน้าที่ตรง ของสมเด็จพระสังฆนายก ทั้งบริหารการศึกษา คณะสงฆ์ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ อธิปไตยศาลสงฆ์ การเสนอรายงานแต่งตั้งเป็นพระราชาคณะ การเสนอเลื่อนแต่งตั้งพระราชาคณะ การประกอบศาสนกิจและประสานงานกับฝ่ายรัฐบาล และมีหน้าที่โดยตรงในการร่วมมือกับรัฐบาลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เพื่อให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยอีกทั้งยังเป็นประธานการดำเนินงานในทุกๆ ด้านของพระศาสนาทั้งหมด ยกเว้นแต่เพียงการปกครองคณะสงฆ์เท่านั้น

การเมืองกับคณะสงฆ์ในภิกษุ

การเมืองภิกษุมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ในขณะเดียวกันการเมืองก็กำหนดการเปลี่ยนแปลงในศาสนาในภิกษุไปด้วย ในอดีตกาล พระมหากษัตริย์ทรงปกครองบ้านเมืองโดยอาศัยหลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นแนวทาง แม้ว่าในอดีตจะมีการนับถือพระพุทธศาสนาปนกับศาสนาพราหมณ์ แต่ก็ไม่ได้เกิดความขัดแย้งใด ๆ เลยแต่กลับเอื้อประโยชน์ต่อกัน เป็นประโยชน์ต่อการปกครอง หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา

เป็นอุปสรรคสำคัญในการปกครองให้ประชาชนอยู่กันอย่างสงบสุข ปกครองให้เป็นปึกแผ่นได้โดยง่าย

แม้ในปัจจุบัน รัฐบาลก็ได้เอาใจใส่กิจการพระศาสนาพอสมควร พระสงฆ์ได้มีอิทธิพลทางการเมืองอยู่มาก เมื่อมีเหตุการณ์วิกฤตทางบ้านเมือง พระสงฆ์ได้มีส่วนร่วมและมีเสรีภาพในการเดินประท้วงรัฐบาลได้ ซึ่งปัจจุบันพุทธศักราช ๒๕๖๐ ตามข้อมูลของรัฐบาลกัมพูชา โดยรัฐมนตรีกระทรวงศาสนา หิม แฉม ประกาศว่า วัดทั่วประเทศทั้ง ๒ นิกายมี ๔๘๗๒ วัด มหานิกาย ๔๖๕๖ วัด ธรรมยุติ ๒๑๖ วัด และสำนักสงฆ์ ๑๒๒ แห่ง สรุปรูปพระทั่วประเทศ ๖๙,๑๙๙ องค์ มหานิกาย ๖๔,๔๐๗ องค์ ธรรมยุติ ๔,๗๙๒ องค์ นี้ตามข้อมูลที่ประชุมเมื่อวันที่ ๓๐-๓๑ มกราคมที่ผ่านมา ในขณะที่เดียวกันทางด้านการศึกษาก็ได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์ขึ้น ได้แก่ มหาวิทยาลัยพระพุทธรศาสนาพระสีหนุราช อันเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้การศึกษแก่พระภิกษุสงฆ์ชาวกัมพูชา (Ven.Savonn Thitakuno, 2559)

ข้อแตกต่างเรื่องการแต่งตั้งสมณศักดิ์

ความแตกต่างระหว่างสมเด็จพระมหาสังฆราช สมเด็จพระสังฆราช และ สมเด็จพระสังฆนายกเมื่อก่อนถึงสมเด็จพระสังฆราช และสมเด็จพระสังฆนายก หลายท่านยังคงสับสนว่าทำไมแต่ละประเทศไม่เหมือนกันทั้งที่เป็นพระสงฆ์ นิกายเถรวาทเหมือนกัน พอสรุปเป็นสังเขปได้ดังนี้ว่าสมเด็จพระมหาสังฆราช และสมเด็จพระสังฆราชเป็นตำแหน่งที่ทรงสถาปนาพระมหากษัตริย์โดยเป็นประมุขของประเทศ หรือประเทศนั้นยังมีสถาบันกษัตริย์คงอยู่ปัจจุบันปรากฏว่ามีเพียง ๓ ประเทศ มีสถาบันพระมหากษัตริย์คงอยู่ ประกอบด้วย ราชอาณาจักรไทย ราชอาณาจักรกัมพูชา และราชอาณาจักรภูฎาน

สมเด็จพระสังฆนายก เป็นตำแหน่งที่แต่งตั้งจากประมุข หรือผู้นำของแต่ละประเทศ โดยที่ประเทศนั้นไม่มีสถาบันกษัตริย์เป็นประมุขของประเทศ มีในหลายประเทศ เช่น สหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐศรีลังกา สาธารณรัฐบังกลาเทศ สาธารณรัฐเนปาล สาธารณรัฐมองโกลเลีย สาธารณรัฐคาลมีเกีย เป็นต้น

สมณศักดิ์กับความสัมพันธ์ฝ่ายอาณาจักร

คำว่าพระราชอาณาเขต แปลว่า คณะแห่งพระราชอาณาจักร หากเป็นทหารจะเรียกว่า ราชวัลลภ หมายถึงผู้ใกล้ชิดสนิทชิดเชื้อพระราชอาณาจักร สมเด็จพระสังฆราชผู้นั้นเกี่ยวข้องโดยตรงกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ในพุทธราชอาณาจักร กษัตริย์ที่ทรงเป็นพระองค์ประมุขแห่งรัฐ ส่วนพระสังฆราชก็เป็นเป็นมุขแห่งศาสนจักร ทั้งสองสถาบันมีความใกล้ชิดกันมาแต่ครั้งโบราณกาล การกระทำประกอบพระราชพิธีโดยส่วนมากของสถาบันกษัตริย์ล้วนเกี่ยวข้องกัศาสนาทั้งสิ้น โดยจะผสมระหว่างพุทธและพราหมณ์ซึ่งจะมีพิธีพราหมณ์ก่อนในกัมพูชา ต่างจากพระราชพิธีของไทยที่จะเริ่มด้วยพิธีพุทธเป็นปฐมฤกษ์ก่อนแล้วจึงตามด้วยพิธีพราหมณ์ ทั้งนี้พระราชพิธีก็จะมีพระสงฆ์ในการประกอบพิธีซึ่งในนั้นก็ประกอบไปด้วยฝ่าย ศาสนจักรที่มีสมเด็จพระสังฆราชเป็นผู้ทำหน้าที่ประกอบพิธีตามพระราชนิยมของตน ตั้งแต่ประสูติจนจบจนเสด็จสวรรคตในที่สุด ล้วนแต่เกี่ยวข้องกันกับพระศาสนาทั้งสิ้นจึงทำให้สถาบันฝ่ายศาสนจักรต้องเป็นไปกับสถาบันกษัตริย์ ทั้งยังเป็นที่ยกย่อง และแบ่งเบาภาระหน้าที่ของสถาบันด้วย สังเกตได้จากสมเด็จพระสังฆราชก็จะประกอบศาสนกิจกับพระเจ้าแผ่นดิน และพระบรมวงศานุวงศ์ ทั้งการลงนามรับทราบ ตลอดจนแต่งตั้งพระราชอาณาเขตทั้งปวง สมเด็จพระสังฆนายกก็จะประกอบศาสนากิจคือการบริหารงานด้านต่างๆของคณะสงฆ์ไม่ว่าจะเป็น บริหารการศึกษา ศาลสงฆ์ ปกครอง กิจการศาสนา และเสนอแต่งตั้ง โดยจะทำงานร่วมกับฝ่ายรัฐบาลที่มี นายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำ ส่วนสมเด็จพระสังฆราชก็ทำหน้าที่เป็นรองประธานรองอธิบดีศาลสงฆ์ รองคณะกรรมการในการบริหารงานในด้านต่างๆตามตำแหน่งของสมณศักดิ์ เช่นเดียวกับคณะรัฐมนตรีแต่ละกระทรวง พระราชอาณาเขตทุกชั้นก็จะทำหน้าที่รองลงมาบริหารกิจการคณะสงฆ์ในระดับจังหวัด ใกล้เคียงกับระดับผู้บริหารฝ่ายรัฐคือผู้ว่าตลอดจนผู้นำท้องถิ่นต่างๆไป เหตุนี้สมณศักดิ์จึงเกี่ยวพันกับการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของสงฆ์จากรัฐบาลในการบริหารกิจการบ้านเมืองให้สงบเรียบร้อยด้วยดีมาโดยตลอด

การถวายเกียรติผู้เฒ่าสงฆ์ในกัมพูชา

พระราชอาณาจักรพระองค์ทรงประทับบนราชบัลลังก์ ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกทุกพระองค์จะทรงเสด็จประทับบนพระราชบัลลังก์ ซึ่งเป็นภาพที่พบเห็นได้ทั่วไปในพุทธราชอาณาจักรทั่วโลก ในขณะที่เดียวกันพระสงฆ์ในราชอาณาจักรกัมพูชานั้น เมื่อได้รับการโปรดเกล้าฯสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช และสมเด็จพระสังฆนายก ก็จะมีพระแท่นเศวตฉัตรเป็นเครื่องราชกกุธภัณฑ์ แต่องค์พระประมุขแห่งศาสนจักร และสมเด็จพระสังฆราช หรือสมเด็จพระสังฆนายกทรงประทับนั่งบนพระแท่นเศวตฉัตร ในวันมีพระราชพิธีโปรดเกล้าฯ

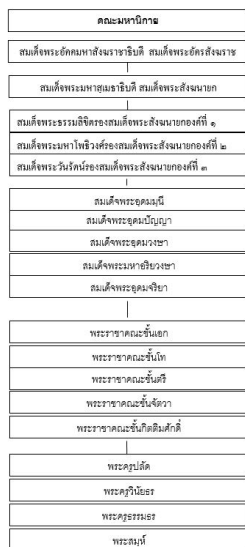
สถาปนาขึ้นรั้งตำแหน่งเช่นเดียวกัน โดยมีเสวตฉัตร ประดับพระเกียรติ พร้อมทั้งพัดยศซึ่ง สมเด็จพระสังฆราชจะประดับด้วยเสวตฉัตร ๕ ชั้น ส่วนสมเด็จพระสังฆนายก เสวตฉัตร ๕ ชั้น เช่นเดียวกันโดย

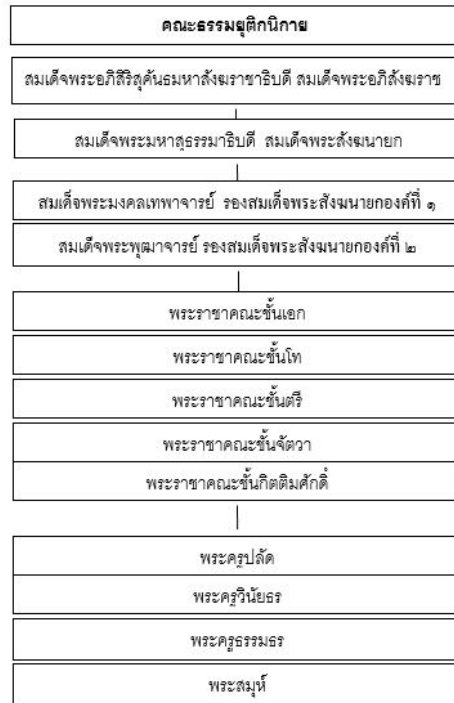
ปัจจุบันราชอาณาจักรกัมพูชา มีพระมหาเถระเพียง ๓ พระองค์ เท่านั้น ที่จะได้รับ โปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องราชกกุธภัณฑ์ พระแท่นเสวตฉัตร เพื่อเป็นเครื่องประกอบ สมณศักดิ์ รักษาพระราชประเพณีสำคัญ เหมือนรัชสมัยครั้งโบราณกาล ของพระมหากษัตริย์ กษัตริย์ทุกๆพระองค์ที่ได้เคยปฏิบัติไว้ อีกทั้งเป็นการพระราชทานถวายพระเกียรติยศอัน สูงสุดแต่พระภิกษุสงฆ์ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ บริหารกิจการพระศาสนา และดำรงในบวร พุทธศาสนาสืบไป

สมเด็จพระราชาคณะที่จะได้รับโปรดเกล้าฯพระราชทานพระแท่นเสวตฉัตร ๕ นั้นจะ พระราชทานแต่สมเด็จพระสังฆราชทั้ง ๒ พระองค์ คือ คณะมหานิกาย และคณะฝ่ายธรรม ยุติ ตามรายนามดังนี้

สมเด็จพระอัครมหาสังฆราชาธิบดี คณะมหานิกาย และ สมเด็จพระอภิสิริสุคันธมหา สังฆราชาธิบดี คณะธรรมยุติกนิกาย

ขณะเดียวกันพระมหากษัตริย์ก็จะทรง โปรดเกล้าฯ พระราชทานพระแท่นเสวตฉัตร ๕ ชั้น แก่พระมหาเถระเพียงหนึ่งเดียวเท่านั้น นั่นก็คือสมเด็จพระมหาสมณเจ้าฯ สมเด็จพระ สังฆนายกแห่งราชอาณาจักรกัมพูชา(Ven.David, Wat botumwatei, Phnom Penh, Cambodia, 2559)

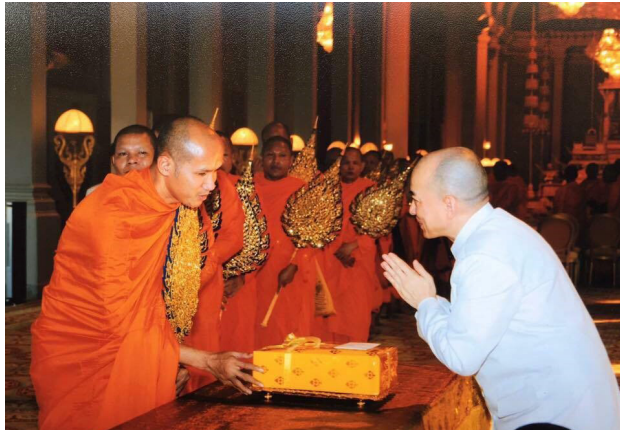
แผนผัง : ลำดับชั้นการปกครองคณะสงฆ์ ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย ในกัมพูชา

การแต่งตั้งพระราชาคณะในราชอาณาจักรกัมพูชา

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขพระองค์เดียวในการสถาปนาสมณศักดิ์แห่งคณะสงฆ์กัมพูชาทั้งหมด คณะสงฆ์กัมพูชามีสองนิกาย มีสังฆนายกทั้งสองนิกายเฉพาะของตน ไม่สังกัดซึ่งกันและกัน แต่ละนิกายดูแลเอาใจใส่เฉพาะพระสงฆ์และวัดของตน สังฆนายกแห่งคณะนิกายทั้งสองต้องได้รับการสถาปนาจากพระมหากษัตริย์ และแต่ละองค์ต้องคัดเลือกจากมนตรีสงฆ์ชั้นสูงสุด (ชั้นเอก) ของทั้งสองคณะสังฆมนตรีแบ่งออกเป็น ๔ ชั้นด้วยกัน รวมเรียกว่า “พระราชาคณะ” การขึ้นสมณศักดิ์ ได้แก่ ชั้นราชาคณะต้องกราบบังคมทูลให้พระมหากษัตริย์เป็นผู้ลงพระปรมาภิไธยโดยมีการเสนอชื่อจากสมเด็จพระสังฆนายกของแต่ละนิกายและความเห็นร่วมจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการแต่ละชั้น ราชาคณะได้ถูกคัดเลือกจากราชาคณะชั้นล่าง ๆ เป็นลำดับไปการแต่งตั้งพระภิกษุรูปใดเป็นพระราชาคณะชั้นจัตวา ซึ่งเป็นชั้นล่างสุด พระภิกษุรูปนั้นต้องมีพรรษาอย่างน้อย ๒๐ พรรษาขึ้นไป การเลื่อนสมณศักดิ์ที่ฐานานุกรมต้องให้พระสังฆนายกแห่งนิกายนั้น ๆ เป็นผู้พิจารณาโดย

การเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม

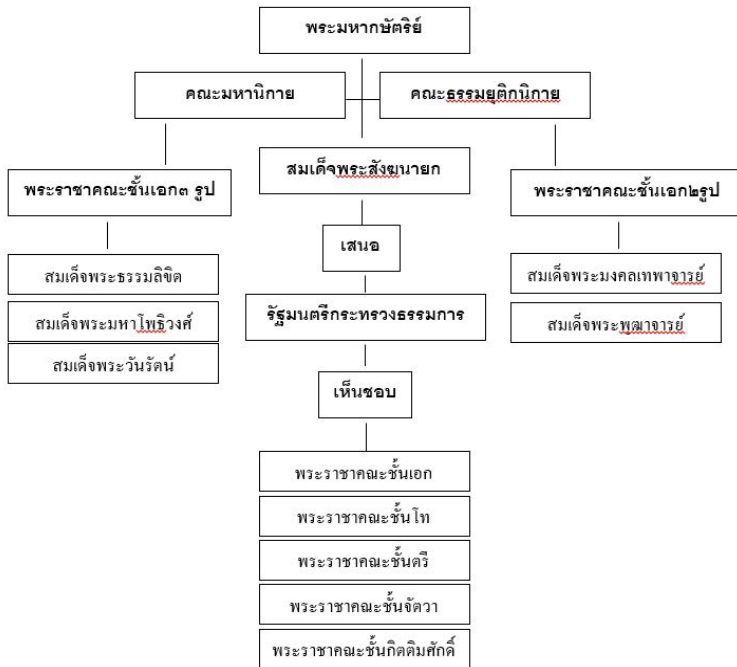
พระราชาคณะในพระราชพิธี

ภาพ: Ven.David, Watbotumwatei, Phnom Penh, Cambodia

พระราชาคณะในพระราชพิธี

ภาพ: Ven.David, Watbotumwatei, Phnom Penh, Cambodia

แผนภาพ: การสถาปนาสมเด็จพระราชาคณะ และพิจารณาเสนอแต่งตั้งพระราชาคณะทุกชั้น

สภาคณะสงฆ์ในกัมพูชา

สภาสงฆ์ มี ๓ ระดับ คือ

๑. สภาชั้นสูง หรือเถระสภาสำหรับแต่ละนิกายซึ่งอยู่ใต้บังคับบัญชาของพระสังฆนายก ในแต่ละนิกาย

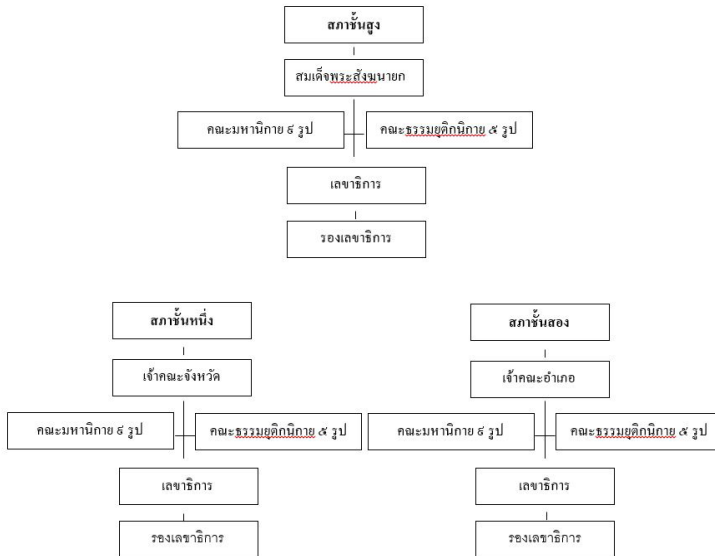
๒. สภาชั้นหนึ่งหรือสภาเจ้าคณะจังหวัดซึ่งอยู่ใต้การปกครองของเจ้าคณะจังหวัด

๓. สภาชั้นสอง หรือสภาเจ้าคณะอำเภอ ซึ่งอยู่ใต้การปกครองของเจ้าคณะอำเภอ

แต่ละเถระสภาต้องมีประธานหนึ่งรูป และสมาชิกอีก ๙ รูป สำหรับคณะมหานิกาย มีสมาชิก ๕ รูป สำหรับคณะธรรมยุต แต่ละสภาต้องมีเลขานุการหนึ่งรูป และรองเลขานุการหนึ่งรูป สมาชิกแห่งสภานั้นต้องได้รับแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ ตามคำเสนอของสังฆนายก และหลังจากได้รับความเห็นชอบของรัฐมนตรีกว่าการกระทรวงธรรมการสมาชิกต้องได้รับคัดเลือกมาจากมนตรีชั้นสูง ประธานจะต้องคัดเลือกมาจากพระราชาคณะชั้นเอก

ส่วนเลขาธิการต้องคัดเลือกมาจากพระสงฆ์ชั้นฐานานุกรม โดยสภาสงฆ์ต่าง ๆ เหล่านี้ ต้องมีความรู้ทางศาสนาอย่างชัดเจน พร้อมทั้งความเข้าใจเกี่ยวกับอภิศาสตร์รวมทั้งความเข้าใจทางโลกด้วย

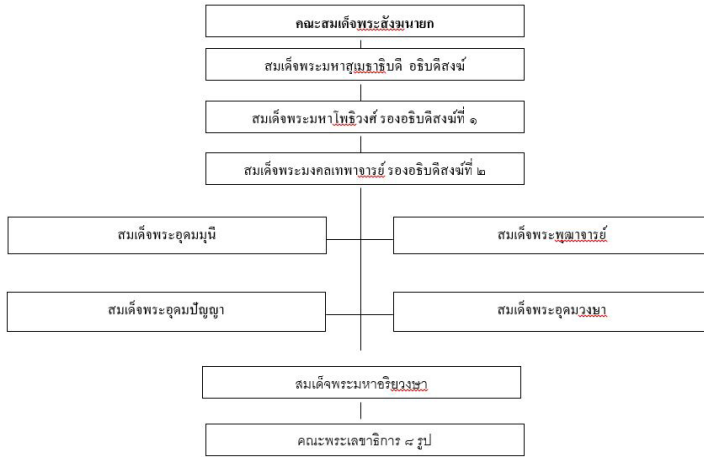
แผนภาพ: โครงสร้างระดับสภาคณะสงฆ์ทุกชั้น ภายใต้การกำกับของพระราชาคณะแต่ละชั้นในกัมพูชา

การบริหารงานคณะสงฆ์ในกัมพูชา

คณะสงฆ์ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นทางการจะมีหน้าที่บริหารไปตามสายบังคับบัญชา คณะสังฆนายกเป็นผู้บริหารคณะสงฆ์ทั่วประเทศ ไม่ว่าจะป็นโรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือเรียกได้ว่าแทบจะทุกส่วนงานในคณะสงฆ์นั้น สมเด็จพระสังฆนายกจะเป็นผู้รับผิดชอบดูแลทั้งหมด ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชชั้นนั้น จะมีหน้าที่รับทราบและลงนามแต่งตั้ง โดยมีตำแหน่งสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระมหาสุเมธาธิบดี อธิบดีสงฆ์รองที่ ๑ เป็นสมเด็จพระมหาโพธิวงษ์ อธิบดีรองที่ ๒ เป็นสมเด็จพระมงคลเทพอาจารย์และมีสมาชิกอีก ๕ รูป นอกจากนี้ยังมีเลขาธิการที่มีสมาชิก ๘ รูปปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์บ้านเมือง กษัตริย์ทรงเป็นประมุขของรัฐ เป็นพุทธศาสนูปถัมภกโดยมอบถวายตำแหน่งต่างๆ ตามพระราชประเพณี เช่น สังฆนายกคณะมหานิกายมีตำแหน่งสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระมหาสุเมธา

ธิบตี หรือพระสังฆราชคณะมหานิกาย

แผนภาพ: โครงสร้างการบริหารงานคณะสงฆ์
ภาคใต้กำกับของพระสังฆนายกในกัมพูชา

บทบาทในการกำหนดผู้นำรัฐ

พระสังฆราชหรือที่เรียกในสังฆมณฑลในราชทินนามว่า สมเด็จพระสังฆราช เป็นตำแหน่งที่มีมานานมากแล้ว ตั้งแต่สมัยโบราณกาล ดั้งเดิมมีหลักฐานจากศิลาจารึก ของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ในยุคสมัยสุโขทัย ได้จารึกคำว่าสังฆราชไว้ด้วย ว่าองค์สมเด็จพระสังฆราช เป็นตำแหน่งสมณะศักดิ์สูงสุดฝ่ายพุทธจักรของคณะสงฆ์แห่งราชอาณาจักรอยุธยา ทรงเป็นองค์ประธานการปกครองคณะสงฆ์ ตำแหน่งนี้น่าจะมีที่มาจากคณะสงฆ์ไทย นำแบบอย่างมาจาก ลัทธิลังกาวงศ์ ซึ่งพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ได้ทรงอัญเชิญพระเถระผู้ใหญ่ของลังกาที่เชี่ยวชาญในพระไตรปิฎก เข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทในภูมิภาคนี้ ในราชอาณาจักรกัมพูชานั้นมีสมเด็จพระสังฆราช ๒ พระองค์ ต่างฝ่ายต่างปกครองไม่เกี่ยวข้องกัน โดยจะมีหน้าที่หลักคือ ๑.)การลงนามแต่งตั้งพระราชาคณะทุกรูป ทุกชั้นตั้งแต่ชั้นเอกลงมาจนถึงชั้นกิตติมศักดิ์ โดยเสนอไปที่พระมหากษัตริย์เพื่อลงพระปรมาภิไธยพระราชทานพัดยศ และแต่งตั้งเป็นพระราชาคณะ ๒) การเป็นประธานในพระราชพิธีต่างๆ ในพระบรมหาราชวัง ไม่ว่าจะเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันเฉลิมฉลองในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งวันวโรกาสบำเพ็ญพระราชกุศล และเสด็จประทับตามสถานที่ต่างๆ โดยจะทรงนิมนต์สมเด็จพระ

พระสังฆราช ไปร่วมพระราชพิธีด้วยของพระมหากษัตริย์ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ๓) สมเด็จพระอัครสังฆราช ฝ่ายมหานิกาย จะอาวุโสกว่า สมเด็จพระอภิสังฆราช ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย เมื่อเสด็จในพระบรมหาราชวัง ฝ่ายมหานิกายก็จะเป็นประธาน ๔) สมเด็จพระสังฆราชทั้ง ๒ พระองค์มีสิทธิอันชอบธรรมตามกฎหมาย ในการร่วมพิจารณาพระบรมวงศานุวงศ์ เพื่อขึ้นเสวยราชเป็นพระมหากษัตริย์ข้อสำคัญ

สมเด็จพระสังฆราชทั้งสองนิกายของกัมพูชา ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งราชสภาเพื่อบัลลังก์ มีอำนาจในการออกเสียงเลือกพระมหากษัตริย์ของกัมพูชา ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลงซึ่งประกอบด้วย ๖ บุคคลคือ ๑.ประธานรัฐสภา แห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ๒.นายกรัฐมนตรี ๓.รองประธานรัฐสภาคนที่หนึ่ง ๔.รองประธานรัฐสภา คนที่สอง ๕.พระสังฆราชมหานิกาย และ ๖.สมเด็จพระสังฆราช ธรรมยุติกนิกาย แสดงให้เห็นว่าสมเด็จพระสังฆราชกัมพูชา นั้นมีอำนาจสูงสุด ถึงขั้นสามารถชี้ขาดผู้ที่จะขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์ต่อไป (Ven.David, Watbotumwatei, Phnom Penh, Cambodia, 2559)

คณะมหานิกาย

สมเด็จพระอัครมหาสังฆราชอธิบดี

สมเด็จพระอัครสังฆราช

คณะฝ่ายธรรมยุติ

สมเด็จพระอภิสิริสุคันธมหาสังฆราชอธิบดี

สมเด็จพระอภิสังฆราช

แผนภาพ: ราชทินนามและสมณศักดิ์สมเด็จพระสังฆราช

สมเด็จพระสังฆนายกในฐานะประมุขแห่งฝ่ายบริหาร ตุลาการ

สมเด็จพระสังฆนายกเป็นตำแหน่งที่พระมหากษัตริย์จะทรงโปรดเกล้าฯสถาปนาแต่งตั้งขึ้นจากสมเด็จพระราชาคณะชั้นเอกเท่านั้น ในคณะมหานิกายมี ๓ พระองค์ ส่วนในคณะธรรมยุติมี ๒ พระองค์สมเด็จพระสังฆราชเป็นตำแหน่งสูงสุด ของสังฆปริณายกในการปกครองลงนามแต่งตั้ง และพระราชพิธีที่เกี่ยวข้องกับสถาบันกษัตริย์ แต่ทว่าสมเด็จพระสังฆนายกนั้น ต่างจากสมเด็จพระสังฆราชอย่างสิ้นเชิง เพราะสังฆราชจะมีตำแหน่งหน้าที่มุ่งไปที่พิธีกรรม ลงนามรับทราบเท่านั้น แต่การบริหารคณะสงฆ์ การบริหารการศึกษาคณะสงฆ์ การกำหนดนโยบายคณะสงฆ์ การเสนอนามพระเถรานุเถระเพื่อแต่งตั้งเป็นพระราชาคณะนั้นเป็นอำนาจหน้าที่โดยตรงของสมเด็จพระสังฆนายกทั้งสิ้น ตลอดจนยังดำรงตำแหน่งประธานศาลสงฆ์ และ อธิบดีสภาสงฆ์ชั้นสูงอีกด้วย สมเด็จพระสังฆนายกนั้นมีหน้าที่การจัดการบริหาร และกำหนดกรอบกฎหมายของคณะสงฆ์โดยตรง นอกจากนี้สมเด็จพระ

สังฆนายกยังมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับพิธีของรัฐบาล โดยจะบริหารงานของคณะสงฆ์ร่วมกับ นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีกระทรวงธรรมการการในทุกๆด้านอีกทั้งมีอำนาจสูงสุดในการ ตัดสินใจของการบริหารแห่งคณะสงฆ์ทั้งหมด(Ven.David, Watbotumwatei, Phnom Penh, Cambodia, 2559)

คณะมหานิกาย

สมเด็จพระมหาสมณเจ้าอริยวิมล สมเด็จพระสังฆนายก

คณะฝ่ายธรรมยุติ

สมเด็จพระมหาสมณเจ้าพรหมมุนี สมเด็จพระสังฆนายก

แผนภาพ: ราชทินนามและสมณศักดิ์สมเด็จพระสังฆนายก

สมเด็จพระราชาคณะในฐานะเป็นรองประมุขแห่งฝ่ายบริหาร ตุลาการ

สมเด็จพระราชาคณะเป็นตำแหน่งที่พระมหากษัตริย์จะทรงโปรดเกล้าฯสถาปนา แต่งตั้งขึ้นจากพระราชาคณะชั้นเอกซึ่งเป็นพระราชาคณะชั้นสูงสุดแห่งคณะสงฆ์มีเพียง ๓ ตำแหน่งในคณะมหานิกาย มี ๒ ตำแหน่งในคณะธรรมยุติ สมเด็จพระราชาคณะนี้ จะมี ตำแหน่งเป็นรองสมเด็จพระสังฆนายกทุกพระองค์ ทั้งสองนิกายโดยเรียงตามลำดับสมณศักดิ์ ไม่นับอายุพรรษาซึ่งจะคล้ายกับไทย โดยสมเด็จพระราชาคณะจะดำรงตำแหน่งเป็นรองอธิบดี สงฆ์ทุกพระองค์ เป็นรองประธานในการประชุมคณะพระสังฆาธิการทั่วประเทศในระดับ ต่างๆตามแต่ละนิกายของตน และยังดำรงตำแหน่งรองประธานในการปกครองและบริหาร การศึกษา การบริหารคณะสงฆ์ทั้งปวง (Ven.David, Watbotumwatei, Phnom Penh, Cambodia, 2559)

คณะมหานิกาย

สมเด็จพระธรรมมุนีปิณฑิต
สมเด็จพระมหาโพธิวงศาจารย์
สมเด็จพระวันรัต

คณะฝ่ายธรรมยุติ

สมเด็จพระมวงคณาจารย์
สมเด็จพระพุฒาจารย์

สมเด็จพระราชาคณะกิตติมศักดิ์ ในฐานะผู้ทำคุณต่อพระศาสนา

สมเด็จพระราชาคณะกิตติมศักดิ์ เป็นตำแหน่งที่พระมหากษัตริย์จะทรงโปรดเกล้าฯ สถาปนาแต่งตั้งขึ้นตามลำดับชั้น ซึ่งตำแหน่ง สมเด็จพระราชาคณะกิตติมศักดิ์ ได้รับการ แต่งตั้งเพื่อเป็นเกียรติแก่พระเถระานุเถระผู้ทำคุณงามความดีแก่ประเทศชาติ รวมทั้งทรงภูมิ

ความรู้ความสามารถสามารถสร้างชื่อเสียง และบำเพ็ญประโยชน์อย่างยิ่งต่อประเทศชาติ ทั้งเป็นผู้ทำคุณูปการต่อคณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชนทุกหมู่เหล่า เป็นที่เคารพศรัทธาของเหล่าพุทธศาสนิกชน รัฐบาล และพระมหากษัตริย์และทำงานอุทิศตนเสียสละเพื่อประเทศชาติ โดยพระเถรานุเถระเหล่านี้จะได้รับการสถาปนาแต่งตั้งเป็นสมเด็จพระราชาคณะกิตติมศักดิ์ และได้รับพระราชทานพัดยศชั้นสมเด็จพระราชาธิบดีและเครื่องราชอิสริยาภรณ์อีกด้วยเพื่อเป็นเครื่องหมายแห่งความภาคภูมิใจ และทรงคุณค่าต่อพระอารามที่ สถิตอยู่ ณ วัดที่นั้นๆ โดยปัจจุบัน สมเด็จพระราชาคณะกิตติมศักดิ์ มี ๕ ตำแหน่ง โดยจะมีเพียงแคในฝ่ายมหานิกายเท่านั้น จะไม่มีในฝ่ายธรรมยุติโดยจะเป็นที่ปรึกษาของคณะสมเด็จพระสังฆนายกเท่านั้น ไม่มีตำแหน่งการปกครอง การบริหารการศึกษา การบริหารคณะสงฆ์ สภาสงฆ์ การกำหนดนโยบายหรือตัดสินอธิกรณ์ต่างๆของคณะสงฆ์ เป็นแต่เพียงตำแหน่งที่สถาปนาแต่งตั้งเพื่อถวายเกียรติแด่พระเถรานุเถระผู้ทำคุณความดีต่อราชอาณาจักร (Ven.David, Watbotumwatei, Phnom Penh, Cambodia, 2559)

สมเด็จพระราชาคณะกิตติมศักดิ์ ฝ่ายมหานิกาย

สมเด็จพระอุดมมุนี

สมเด็จพระอุดมปัญญา

สมเด็จพระอุดมวงษา

สมเด็จพระมหาวริยวงษา

สมเด็จพระอุดมจริยา

แผนภาพ: ราชทินนามและสมณศักดิ์

สมเด็จพระราชาคณะกิตติมศักดิ์ ฝ่ายมหานิกาย

พระราชคณะในฐานะผู้นำการบริหารและ ตุลาการในระดับจังหวัด

พระราชคณะทั้ง ๒ นิกายนั้นแบ่งออกเป็น ๕ ชั้นคือ ๑.ชั้นเอก ๒.ชั้นโท ๓.ชั้นตรี ๔.ชั้นจัตวา ๕.ชั้นกิตติมศักดิ์ โดยในแต่ละชั้นจะนั้นพระเถรานุเถระจะมีความสำคัญแตกต่างกันไปตามตำแหน่ง โดยพระราชคณะแต่ละชั้นนั้น ก่อนที่จะได้รับการเสนอแต่งตั้งจะต้องมีพรรษา ๒๐ ขึ้นไปแล้วจะมีสิทธิ์สามารถนำเสนอต่อสมเด็จพระสังฆนายก และรัฐมนตรีกระทรวงธรรมการ รัฐบาลแล้วร่วมกันพิจารณาแล้วทำการทูลเกล้าฯต่อพระมหากษัตริย์ลงพระปรมาภิไธยแต่งตั้งต่อไป พระราชคณะนั้นส่วนใหญ่จะดำรงตำแหน่งการปกครอง

ในระดับจังหวัด เช่นเจ้าคณะจังหวัด เป็นต้นโดยเจ้าคณะจังหวัดสามารถเป็นได้ทุกชั้นตั้งแต่ กิตติมศักดิ์จนถึงเอก คล้ายกับไทย ขึ้นอยู่กับโอกาสของแต่ละรูป และพระราชกณจะมีหน้าที่หลักๆในการทำงานภายใต้คณะสมเด็จพระสังฆนายกในทุกๆด้าน หรือว่าการเป็นผู้ช่วยปฏิบัติศาสนกิจ ในแบ่งเบาภาระที่มีเป็นจำนวนมากของคณะสมเด็จพระสังฆนายกไม่ว่าจะเป็น การปกครองสงฆ์บางส่วน การบริหารการศึกษาสงฆ์ การบริหารคณะสงฆ์ตามระดับชั้นๆนั้นๆของตน การเป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่ที่ตรวจตราของคณะสมเด็จพระสังฆนายกและอำนวยความสะดวกในเรื่องการทำงานทุกอย่างตามนโยบายของคณะสมเด็จพระสังฆนายกทุกประการ

พระราชกณะชั้นเอก

คณะมหานิกาย ๓ รูป

พระธรรมลิขิต
พระมหาโพธิวงศ์
พระวันรัตน์

คณะฝ่ายธรรมยุติ ๒ รูป

พระมงคลเทพอาจารย์
พระพุฒาจารย์

แผนภาพ: ราชทินนามและสมณศักดิ์พระราชาคณะชั้นเอก

พระราชกณะชั้นโท

คณะมหานิกาย ๖ รูป

พระมหาวิมลธรรม
พระธรรมโฆษาจารย์
พระพุทโธโฆษาจารย์
พระโฆษสุธรรม
พระสาสนมณี
พระมณีโกศล

คณะฝ่ายธรรมยุติ ๒ รูป

พระมหาพรหมมณี
พระธรรมอุดม
พระอริยภัคสปล

แผนภาพ: ราชทินนามและสมณศักดิ์พระราชาคณะชั้นโท

พระราชคณะชั้นตรี

คณะมหานิกาย ๖ รูป

คณะฝ่ายธรรมยุติ ๔ รูป

พระสิริสัมมาธิวงศ์พระอริยวงศ์

พระพุทธวงศ์

พระธรรมกวีวงศ์

พระศากยวงศ์

พระญาณรังสี

พระอุบาลีวงศ์พระมหาวิริวงศาจารย์

พระญาณวงศ์

พระสุเมธวงศ์

แผนภาพ: ราชทินนามและสมณศักดิ์พระราชคณะชั้นตรี

พระราชคณะชั้นจัตวา

คณะมหานิกาย ๒๐ รูป

คณะฝ่ายธรรมยุติ ๑๒ รูป

พระธรรมวิปัสสนา

พระปทุมวงศ์

พระสมาธิธรรม

พระธรรมมุนีพระญาณโกศลพระวชิรเมธาพระสิริสังฆมุนีพระอริยมุนีพระสิริวิสุทฺธิพระเทวโมลี

พระธรรมวงศ์

พระธรรมมัตถเถร

พระญาณสังวร

พระอมราภิกษิต

พระวินัยสังวร

พระมหाराชธรรม

พระอินทมุนีพระรัตนมุนีพระเทวมุนีพระธรรมไตรโลกาจารย์

พระวินัยมุนี	พระธรรมวโรดม
พระเทพสังฆา	พระญาณวิริย
พระสีสังวร	พระธรรมมุนี
พระคัมภีร์เถร	
พระอริยมรรคญาณ	
พระวิภาหิตญาณ	
พระบวรสังฆา	
พระธรรมวิสุทธีวงศ์	
พระญาณวิสุทธีวงศ์	
<u>พระปิฎกธรรม</u>	

แผนภาพ: ราชทินนามและสมณศักดิ์พระราชกณะชั้นจัตวา

พระราชกณะชั้นกิตติมศักดิ์

คณะมหานิกาย	คณะฝ่ายธรรมยุติ
พระลิขิตปัญญา	พระลักษณะมุนี
พระวิสุทธีวงศ์	พระลิขิตมุนี
พระมุนีรังสี	พระเกสมุนี
พระโพธิวงษาวิมล	
พระสิริมุนี	
พระเขมรญาณ	

แผนภาพ: ราชทินนามและสมณศักดิ์

พระราชกณะชั้นกิตติมศักดิ์ *ไม่จำกัดจำนวน (Ven.Savon Thitakuno, 2559)

คุณค่า และการสื่อความหมายของตาลปัตรพัดยศของพระราชาคณะในกัมพูชา

พัดยศมิใช่เป็นเพียงสิ่งของอย่างหนึ่งสำหรับใช้ในงานพิธีของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา และมีใช้เป็นเพียงเครื่องหมายแสดงความสำคัญของพระสงฆ์ผู้ได้รับพระราชทานเท่านั้น แต่พัดยศยังมีคุณค่าเฉพาะตัว ซึ่งจะหาไม่ได้ในศาสนวัตถุอื่น กล่าวคือ พัดยศเพียงเล่มเดียวสามารถสื่อความหมาย และแสดงคุณค่าเรื่องราวได้หลายอย่างพร้อมๆ กันในส่วนของพัดยศนั้นจะแตกต่างกันเฉพาะพัดยศของสมเด็จพระสังฆราช ส่วนสมเด็จพระราชาคณะจะเหมือนกัน โดยพัดยศของสมเด็จพระสังฆราช กับสมเด็จพระราชาคณะจะสีมีทองบริสุทธิ์คล้ายกับพัดของพระราชาคณะชั้นธรรมของไทย พัดยศของพระราชาคณะทั้งสองนิกายในกัมพูชานั้นจะเหมือนกันและพัดของพระราชาคณะนั้นจะมีลักษณะคล้ายกันทั้งหมดแต่เพียงสีของพัดเท่านั้นสีของพัดยศ ๕ ชั้น คือ ๑.ชั้นเอก สีแดง ๒.ชั้นโท สีม่วง ๓.ชั้นตรี สีน้ำเงิน ๔.ชั้นจัตวา สีเขียว ๕.ชั้นกิตติมศักดิ์ สีฟ้า ส่วนพัดของพระครูจะเป็นพัดพุดตาน และพระสมุห์ จะเป็นพัดหน้านางทั่วไป

แสดงถึงวิจิตรศิลป์ พัดยศเป็นศาสนวัตถุที่มีลวดลายงามวิจิตรและหลากหลาย เป็นวิจิตรศิลป์ซึ่งมีแบบเฉพาะและแต่ละเล่มไม่ซ้ำกัน เพราะสร้างครั้งละหนึ่งเล่ม หากจะมีซ้ำบ้างก็เพียงพัดรอง ซึ่งสร้างจำนวนมากในแต่ละครั้ง แต่โดยรวม ก็มีจำนวนไม่มากนัก

แสดงภูมิปัญญาที่แท้จริง แม้ว่าตาลปัตรพัดยศจะได้รับอิทธิพลมาจากลังกา แต่คนสมัยโบราณ ได้คิดประดิษฐ์สร้างสรรค์สีเส้น และลวดลายเส้นสายลงบนตาลปัตร ด้วยภูมิปัญญา โดยแท้จริง แต่สามารถบรรจุความคิดของผู้ประดิษฐ์ลงได้อย่างกลมกลืน สวยงาม และมีความหมายชัดเจน

แสดงสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมาย ด้วยวัสดุ รูปทรง ลักษณะ และลวดลายการปักตกแต่งของพัดยศแต่ละเล่มสามารถแสดงว่า พระสงฆ์ผู้นั้นมีสมณศักดิ์ชั้นใด มีตำแหน่งใด โดยที่พระสงฆ์ที่ถือพัดยศ มิต้องบอกกล่าว หรือแสดงเป็นลายลักษณ์อักษร พัดยศสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน และเป็นที่น่าสนใจในหมู่ผู้ปฏิบัติหน้าที่และผู้ได้รับพัดยศเป็นอย่างดี

แสดงการจัดระบบอาวุโสสมณศักดิ์และการปกครอง การมองแบบอาวุโสตามสมณศักดิ์ โดยพระภิกษุรูปใดที่มีสมณศักดิ์ หรือมีตำแหน่งทางการปกครองสูงกว่า ก็ให้หน้าพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ หรือมีตำแหน่งทางการปกครองต่ำกว่าได้ โดยเฉพาะในงานพระราชพิธี หรืองานรัฐพิธี ที่ต้องใช้พัดยศ จะใช้แบบอาวุโสตามสมณศักดิ์เป็นเกณฑ์ เมื่อพระภิกษุไปในงานพระราชพิธีหรืองานรัฐพิธีซึ่งเรียกว่า งานหลวง จำนวนหลายรูป แม้ไม่รู้จักคุ้นเคยกันมาก่อน เพียงแต่เห็นพัดยศที่ถือไปเท่านั้น ทั้งเจ้าหน้าที่ และพระภิกษุที่ไป ต่างก็จะรู้จักกันทันทีว่า รูป

ไต่จะต้องนั่งอยู่ในลำดับที่เท่าไร โดยไม่จำเป็นต้องถามถึงชั้นสมณศักดิ์และตำแหน่ง นับเป็นความสะดวกอย่างยิ่ง พัตยศเล่มเดียวสามารถทำให้รู้จักพระภิกษุรูปนั้นได้ ไม่ว่าจะเป็นชั้นสมณศักดิ์ ตำแหน่งปกครอง และอาวุโส (ณัฐภักทร จันทวิช, 2551)

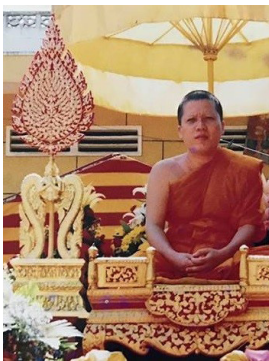
พระราชอาณาเขตกับพััตยศ

สมเด็จพระราชาคณะฝ่ายมหานิกาย
ภาพ: Ven.David, Watbotumwatei, Phnom Penh,
Cambodia

สมเด็จพระราชาคณะฝ่ายมหานิกาย
ภาพ: Ven.David, Watbotumwatei, Phnom Penh,
Cambodia

สมเด็จพระราชาคณะฝ่ายมหานิกาย
ภาพ: Ven.David, Watbotumwatei, Phnom Penh,
Cambodia

สมเด็จพระราชาคณะฝ่ายมหานิกาย
ภาพ: Ven.David, Watbotumwatei, Phnom Penh,
Cambodia

สมเด็จพระราชาคณะฝ่ายมหานิกาย
ภาพ: Ven.David, Watbotumwatei, Phnom Penh,
Cambodia

สมเด็จพระราชาคณะฝ่ายมหานิกาย
ภาพ: Ven.David, Watbotumwatei, Phnom Penh,
Cambodia

พัสตยศ

สมเด็จพระอัครสังฆราช

สมเด็จพระอภิสังฆราช

สมเด็จพระราชาคณะ

ชั้นเอก สีแดง

ชั้นโท สีม่วง

ชั้นตรี สีน้าเงิน

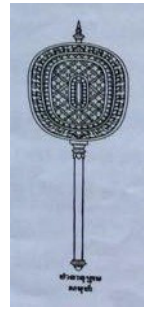
ชั้นจัตวา สีเขียว

ชั้นกิตติมศักดิ์ สีฟ้า

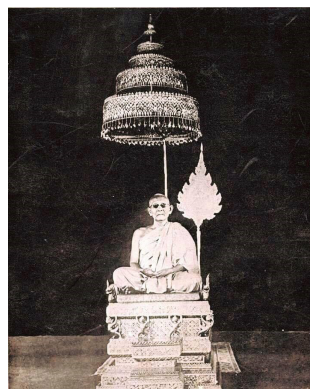
พระครู

พระสมุห์

แผนภาพ: พัตยศสมเด็จพระราชาคณะ, พระราชาคณะทุกชั้น
พร้อมทั้งพระครูและพระสมุห์

ที่มาภาพ: Ven.David, Watbotumwatei, Phnom Penh, Cambodia

สมเด็จพระมหาสุเมธาธิบดี ขณะทรงประทับนั่งบน
พระแท่นพร้อมด้วยเศวตฉัตร ๕ ชั้นและพัตยศ

ภาพ: Ven.David, Watbotumwatei, Phnom Penh, Cambodia

สมเด็จพระอริสวงวรราชฝ่ายมหานิกาย และสมเด็จพระอภิสังฆราช ฝ่ายธรรมยุติ กำลังสรงน้ำ
สมเด็จพระสังฆนายก แห่งราชอาณาจักรกัมพูชา ขณะทรงประทับนั่งบนพระแท่นเศวตฉัตร ๕ ชั้น
ภาพ: Ven.David, Watbotumwatei, Phnom Penh, Cambodia

บทสรุป

สถานการณ์ทางพระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองด้วยดี เนื่องจากสถานการณ์ทางบ้านเมืองเป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริมกิจการพระศาสนา คาดว่าพระพุทธศาสนาในกัมพูชาในยุคการปกครองระบอบประชาธิปไตยนี้ จะมีความเจริญรุ่งเรืองต่อไปได้อีก ทั้งสถานภาพของประเทศกัมพูชาปัจจุบันนี้ ในการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างแพร่หลายและด้วยเหตุที่สภาพบ้านเมืองกลับคืนความสงบ ชาวกัมพูชาจึงมีเวลาหันมาให้ความสำคัญกับการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนามากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการทำบุญตักบาตรซึ่งจะพบเห็นได้ทั่วไป

ปัจจุบัน(พ.ศ.2546) พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี โดยทรงอุปถัมภ์และทำนุบำรุงพุทธศาสนาด้วยดีเรื่อยมา ตลอดจนทรงพระราชศรัทธาอย่างยิ่งยวดในการโปรดเกล้าฯตั้งสมณศักดิ์พระภิกษุ พระมหาเถรานุเถระ ผู้ทรงคุณูปการต่อพระศาสนา ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเผยแผ่ อบรม สั่ง สอน ระวังบออิภรณ์ในพระศาสนาให้เป็นที่ไปด้วยดีแล้ว ยังทรงโปรดเกล้าฯแต่งตั้งสมเด็จพระสังฆราช ขึ้นถึงสองพระองค์เพื่อเป็นองค์พระประมุขของพระศาสนา ทั้งยังทรงโปรดเกล้าฯสถาปนาพระมหาเถรขึ้นดำรงตำแหน่งสมเด็จพระสังฆนายก เพื่อทำหน้าที่ดูแล บริหาร กิจการพระศาสนา และระวังบออิภรณ์ที่จะบังเกิดขึ้นในศาสนจักร ทางกาให้อำนาจศาสนจักร บริหารกิจการคณะศักดิ์เรื่องไม่มีการเท

ร่งแข่งจากรัฐ เว้นกรณีที่ตั้งสมณศักดิ์เท่านั้น และศาสนจักรเกี่ยวข้องกับกระทรวงธรรมการ และศาสนาในการสืบสวนส่งต่อประเพณี วัฒนธรรมของชาติ จวบจนปัจจุบัน

บรรณานุกรม

บทความ พระพุทธศาสนาในประเทศกัมพูชา: ก้าวสู่อาเซียนประชาคมแห่งสันติ, กรมศาสนา.

รายงานวิชาสังคมศึกษาการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในประเทศกัมพูชา, <https://my.dek-d.com/Romanova/writer/view.php?id=418135>

คอลัมน์ รู้ไปไม่ดุนิมิต ประชาชื่น หนังสือพิมพ์ข่าวสด

ณัฐภัทร จันทวิช.(2551). สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, กรมศิลปากร:กระทรวงวัฒนธรรม

Ian Harris. (2001). Cambodian Buddhism: History and Practice, University of Hawaii.

<https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%A1%E0%B8%9E%E0%B8%B9%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B8%84%E0%B9%83%E0%B8%AB%E0%B8%A1%E0%B9%88>

<http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=32&chap=1&page=t32-1-infodetail12.html>

ภาพทั้งหมด: Ven.David Sinady, WatPatomwadee, Phnom Penh, Cambodia